

MÉHÉSZETI KÖZLÖNY

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYLET KÖZLÖNYE.

XIV. *negyedik*

TIZENÖTÖDIK ÉVFOLYAM.

SZERKESZTI;

Dr. BÁLINT SÁNDOR.

KOLOZSVÁR, 1899.

AZ EGYLET TULAJDONA.

GÁMÁN J. ÖRÖK. KÖNYVNYOMDÁJA.

108067

TARTALOM.

I. Egyleti ügyek.

	Lap
Boldog újévet	1
Nyilt levél	21
Sorsolás	24
Egyesületi élet	76
Tisztelt Méhész Társak	286, 310
Közgyűlési meghívó	341
Tisztelt Méhész társak	342

II. Szakcikkék.

Teendők a méhesben. <i>Wieder Fózsef</i> 2, 25, 57, 93, 125, 157, 221, 253, 286, 328	
A magyar méhészeti vándortanítói intézmény története, szer- vezete, működése és eredménye. <i>Walló Fános</i> 3, 27, 58, 94	
A Lafranchi Dickel-féle elmélet. <i>Dr. Bálint Sándor</i>	6, 30
A földmivelésügyi m. kir. miniszternek 1887. évi működéséről a törvényhozás elé terjesztett jelentése	9
A méhszurás ellenszere. <i>Wimmer Fános</i>	15
Átmeneti méh-kaptár a nép számára. <i>Papp Gábor</i>	35
A méhek vásárlásáról. <i>Kühne Ferencz</i>	61
Ez évi méhészkedésünk kezdete. <i>Valló Fános</i>	64
Méhsör (Hydromel)	97
A méhészet, mint gazdasági ág a parasztkeszelésű rendszer ok- szerű alkalmazásával. <i>Papp Gábor</i>	99, 130
Javitott kasok és kaptárak	102
Mandola sütemény. <i>Turcsányi Gyuláné</i>	112
Méhészeti előadások. <i>Kovács Antal</i>	115
A méhmenőke legcélszerűbb elhelyezése méznyerés céljából. <i>Horváthy Gyula</i>	126

A méh, mint időjós. <i>Kozma Dimén</i>	128
A méhlokok szabadban való fölhasználása	133
Anyanevelés és a meganyásítás	158
Svájczai méhészeti muzeum	160
A herefogó	162
Egy új magyar méhkaptár. <i>Sejtényi Sándor</i>	164
A magyar méhészek II. országos kongresszusa	169, 223
A méz tápértéke	170
A Zsivanovics-féle »amerikai« méh kaptár. <i>Masirevic Iván</i>	190
Egész műlépeket adjunk-e a rajoknak	196
A viaszolvasztásról. <i>BacsKay Sámuel</i>	198
Michigan államnak a fiasítás rothadásról szóló törvénye. <i>B. S.</i>	200
A méh, a méz és a mézbor (hydromel.) <i>K. M.</i>	202
A szegedi kiállítás és a méhészeti kongresszus	205
A kezdő méhész emlékeztetője	209
Hogyan értékesítsük legjobban mézünket. <i>Kakucsi Liebner</i> <i>József</i>	222
Melyik a legegyszerűbb kaptár? <i>Gebhardt Imre</i>	224
Édekes jelenség. <i>Dr. Bálint Sándor</i>	230
A szegedi országos mezőgazdasági kiállítás	231
A faj kiválasztás kérdése	239, 275, 299
Tapasztalatok és megfigyelések a Zürich-tó szigetén Ufenaun párosító állomásról	243
A szegedi méhészeti kiállítás és kongresszus	253
A különböző méhköpek és kaptárok. <i>Valló János</i> 265, 291,	314
A »Somoskeőy«-féle kaptár. <i>Somoskeőy Károly</i>	271
Mézbor készítés Gastine szerint. <i>B. S dr.</i>	273
A méhcsalád elsatnyulása. <i>Valló János</i>	287
A »német és osztrák és magyar méhészek« 44 ik és a német méhészek központi egyesületével első közös vándorgyű- lés Kölnben, 1899. aug. 25–30.	322
Érdekes ujitás a Mayer-kaptárokon. <i>Lakatos Károly</i>	326
A méhészet jövője. <i>Valló János</i>	342
Hogyan bánjunk a kipergetett lépekkel? <i>Horváthy Gyula</i>	347
A szükségből való etetés télen. <i>W.</i>	350
Észrevételek a viaszolvasztó versenyről közleményre	355

III. Vidék.

Nyílt levél <i>Wimmer János</i>	79
Kiállítás	105
Felhívás <i>Kovács Antal</i>	146
Országos Zoologiai Társulat	148
Ujabb hírek a kiállításról	172
A szathmári méhészkör közgyűlése	233
A komáromi méhészek III-ik vándorgyűlése. <i>Molnár Máté</i> .	234

IV. Szemle.

A méhek és az almafa virága. — Az egyesülés, társulás hatalma. — A méhek ürülete. — A fulánk elvesztése halált hozó-e a méhre? — Odvas fába szállt raj. — A rajozás megakadályozására és a méheknek a mézkamrába szoktatására új eljárás	17
Képesek-e termékenyítésre a meg nem termékenyített anyaméhektől származó herék? — Prof. Arnold. — Fiasításrothadás Poroszországban. — Megtermékenyített anyaméh. — Az anya-rács. — Fiasításrothadás Észak-Amerikában. — Dr. C. C. Müller. — Ejrend Asrup. — A Langstroth-rendszerű kaptárak. — Sok mézharman Franciaországban — A méhészet Indiában. — A kecskefa, mint mézelő növény. Dél-Afrikában. — Miniszteri engedély Franciaországban. — A fiasításrothadás 1777-ben. — A svájci rassz-nevelés. — Praktikus rajfogó .	38
Mik az oka, hogy a méhészeti írók között oly nagy az eltérés ugy nézeteikben, mint gyakorlatukban? — A hangyasav-gőzök hatása némely embernél. — A méhészet terjesztése a vasutasok között	69
Németországban a Lafranchi—Diekelféle elmélet előharczосai. — A méz- és viasztermelés Szibériában — A méhészet az 1900-iki párisi világkiállításon. — Minő eszközökkel emelheti a méhész méhtörzsei munkaképességét a főmézelés idejéig a legmagasabb fokra? — A méhméreg. — A méh szive — A méh a statisztikában .	106

A méhészet Ausztráliában. — Bosnyák méhészet — Múraj- készítés amerikai módon	138
Emberi viasz. — Hogy kell a mézet elárusítani? — Méhészet Chinában. — A méhészet a Kaukázusban. — A him- por fontossága. — Viasza cserebogárból. — Meg kell-e jegyezni az anyaméhet?	174
Biztosítás a fiasítás rothadás ellen — Hólyagos-himlő ellen a méz jó! — A méhlegelők javítása. — 600 perczentet hajtó tőke. — Az anyaméh kikeresése. — A fiasítás rothadás	206
Védőtörvény a méznek. — A kanadai tisztaméz törvény. — A méz. — Most jelent meg. — Öszeállt rajokat — A billegény és a méhek — A méhészet Új-Zélandban. — A cukor és a méz tápláló értéke	245
A svájci nagyobb méhészek száma. — Méhészet Tuniszban. — A méhészet Chiliben	278
Anglia méhészete. — A párizsi világkiállítás alkalmából. — A méhészet Közép-Afrikában. — Mérges-e a méz? — A fiasítás rothadásról	302
A német svájci méhészegylet. — A propolis hatása — Meny- nyit jövedelmez a méhészet? — Hannemann brazíliai méhészetének kezdete. — Két mézelő növény	328
A múltép történetéhez. — Szegény Dickel! — Méhészeti tör- vények az ó-korban — Az északamerikai Egyesült Ál- lamok méztermelése. — A méhészet Chiliben.	

V. Vegyesek.

Jó méz-eczet. — A magyar gazdasági szakirodalom jelesebb termékeinek jegyzéke. — Az Egri Nyomda-Részvény- társaság. — A propolisz felhasználásának egy új módja. — A hangyák ellen. — Észak-amerikai méhészet. — A méhek. — A Naphthalin. — A mézhozam. — A mamák és gyermekek öröme	22
Kérelem — A méh, mint védelmi fegyver. — Levegő-bubo- rékok eltávolítása az üvegbe tett mézből. — Rheuma- tizmus ellen. — A rajzás korlátozása — A rablás megaka-	

dályozása. — Thüningiai kaptár. — Az anyásítás egyszerű módja. — Jó tanácsok. — Kneipp-féle mézbor- recepte. — Penészes lépek	45
Kinevezett új méhészeti szaktanár Kolozsvárt. — Virágpör- hordás februárban — Mi a szerkesztője egy méhészeti lapnak?	73
Figyelmeztetés és kérelem. — Jó könyvek a kisgazda közön- ség számára. — A műtrágyák alkalmazása, különös te- kintettel a kálitrágyázásra	114
A jó anyásság. — A fedélpapír. — A méhek serkentő ete- tése. — Jó könyvek. — Új mézelő növény. — Mada- rakat a méhestől elriasztani — Méheket postán kül- deni. — Ragasztó gummi. — Mennyit bírnak a méhek inni? — Darázs szúrás. — Jó méz-eczet. — Áthelye- zés. — Gyümölcseltevés viaszban. — A Zoologiai la- pok. — A Háztartás. — A Kneipp Ujság	140
A méhkirálynő. — A menőke észak felé álljon. — Mit te- gyen az ember. — A német, osztrák és magyar méhé- szek vándorgyűlése. — A rajok etetése. — Méhszúrás ellen új szer — A régi lépek megújítása kasokban — Új anyag méhlokoknak. — Hány tojó munkás van a püpos fiasításos családban? — A méheket postán kül- deni. — A földmivelésügyi miniszter. — Salicylsav oldat	177
Kérelem a tagokhoz. — Rossz időket élünk, rossz csillagok járnak. Az anyát a mézkamrából visszatartathatjuk — Miért vonakodnak a méhek némelykor a mézkamrában fölmenni? — Hogyan lehet egy családot többszöri ra- józásra kényszeríteni? — A propolis kitűnő tyukszem irtó szer. — A méz, mint gyógyszer. — Flastrom da- ganatokra. — Magyarország méztermelése. — Hiba- igazítás	212
A méz jegeczedése. — Csak hidegvér. — Szép jutalom — Mézboxesek	250
Kérelem a tagokhoz. — Kendertermelési utmutató. — Bor- készítésre alkalmas gyümölcsök. — Az »Apicoltore« .	279
Kérelem a tagokhoz. — A képes-levelezőlap-gyűjtők. — Mé- hek a tüzvészben. — Nagyon vékony közfalak	304

Kérelem a tagokhoz. — Új módja a mézeczet készítésnek. — A tengeri (kukoricza, törökbuza) selyem és tökmag ér- tékesítése. — Ingyen kapható füzetek. — Praktikus új- donság. — Mézbor készítés. — Méhész pipa — Rab- lás megakadályozása. — A rheumatizmust gyógyítja a méhszúrás. — A celluloid a méhészetben	332
A creolin. — A méz, mint lótlaplálék — Hosszuéletü méh- család — A méhviasz okszerű értékesítése. — Új szer a fiasítás rothadás ellen.	354

Irodalom	16, 69, 112, 135, 173, 244, 331
Neceolog	25, 181, 305, 356
Kérdések	49, 114, 148
Feleletek	75, 114, 148
Szerkesztői izenetek	80, 116
Személyi hír	144
Anyabölcsők. (Felelet a 2-ik számú kérdésre)	74

Méhészeti Közlöny

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYLET SZAKKÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN.

A lap szellemi részét érdeklő közlemények és reclamatiók a „Méhészeti Közlöny“ szerkesztőségéhez czimzendők: Kolozsvár, VI. ker. Fő-utca 29. sz.

Közleményeink utánnomása a forrás teljes és pontos megnevezése nélkül tilos.

A kéziratokat nem adjuk vissza.

Boldog újévet!

Elmult egy éve, hogy a »Méhészeti Közlöny« szerkesztését átvettem telve szép reményekkel, várakozással. Ideális czélokért küzdve, — mert nem ideális állapot lenne az is, ha minden gazdának volna legalább 10—15 család méhe? vezettem a szerkesztést, felhasználva a rendelkezésemre álló legjobb erőket. — Bár sokban nem értem el a kitűzött célt, de legalább egy-egy lépéssel itt is, ott is megközelítettem. És itt őszinte köszönettel adózom mindazon igen tisztelt méhészeti íróknak, ismerőseimnek és jó barátainak, kik nehéz, de szép, kedves és nemes munkámban segítségemre voltak, kérve, hogy jó tanácsaikkal és felvilágosításaikkal jövőre is támogassanak. De kérem a Méhészeti Közlöny olvasóinak nagy seregét is, hogy, mint eddig tették, kérdéseikkel, észrevételeikkel mindig keressenek föl, hogy így lapunkat a nagy közönség kivánalmainak minél megfelelőbbé tehessük.

Örömmel konstatáljuk, hogy azon haladást, hogy a Méhészeti Közlönyt illusztrálttá tettük, jövőre nem csak megtartjuk, de tovább fejlesztjük. Így a kor kivánalmainak e téren is eleget kívánunk tenni. Haladás az is, hogy külföldről több olyan helyről kértek föl esereviszony életbe léptetésére, a hol eddig nem igen törődtek a magyar méhészeti viszonyokkal.

Mult évi beköszöntőnkben kifejtett programmunkat jövőre is teljes épségében igyekszünk megtartani. Az a nagy czél, mely lelki szemeink előtt lebeg, leend ezután is vezérünk, az t. i. hogy

a gyakorlati méhészet igényeinek lehető kielégítése mellett a méhészet oly mérvű elterjedést nyerjen, hogy minden kis gazdának legalább 10—15 méhcsaládja legyen. Mert hiszen akkor, főleg ha keretes kaptárokban méhészkednek, már nem kell gondoskodni czukorról a kávéhoz s még eladásra is kerül méz is, viasz is. Vagy ha méhészeti termékeit mind eladja, kifizeti árából az adóját. Ilyen egyszerűbb méhes berendezése nagyon kevésbe kerül, a méhek gondviselése pedig inkább kellemes szórakozás, időtöltés, mely felüdít, midőn más munkában kifáradtunk. Tartsunk ezért méheket, méhészkedjünk. Mert *»minden méhcsalád szerencsét hoz a házhoz.«*

Boldog újévet! Szerencse fel!

Teendők a méhesben

február hóban.

Enyhébb időben, ha árnyékan $+8^{\circ}$ R. a hőmérsék, kedves kis méheink e hóban gyakran tisztulási kiröpülést tartanak, mely után feltétlenül megkezdődik a nagyobb arányú fiasítás, ha a család különben teljesen rendben van. (Ép anya, kellő nép és méz, meleg tartó kaptár.) Az aljdeszkák a méhmenőkén át gondosan megtisztítandók a méhhulláktól s a lehullott törmeléktől. E célra erősebb vassodronyot (drót) használunk, végén kampósan meggörbitvén.

Most a főfigyelem a kas kellő melegen tartására fordítandó, s ha a hőmérsek megengedi, a már kitelelt család szűkebb térre szoritandó s mézzel bőven ellátandó. De nem higitott mézzel. *Ha oly enyhe idő jár, hogy a méhek több napon egy-két órát kijárnak,* a lisztetést is meg kell kezdeni. Verőfényes helyen régi lépekbe búza-, vagy borsó-, vagy törökbúzalisztet teszünk ki a méhes közelében. Nagy gond fordítandó a méhes környékének tisztán tartására.

Méhészeti tudnivalók gondos és figyelmes tanulását és olvasását e hóban is, mint az előzőben, folytassuk, mert csak a kellő elméleti ismeretek mellett hoz a gyakorlat hasznot.

Wieder József.

A magyar méhészeti vándortanítói intézmény története, szervezete, működése és eredménye.

A mint Magyarország közművelődési és közgazdasági tekintetben haladásnak indult, a méhtenyésztésnek is akadtak itt-ott olyan mívelői, kik az országszerte ősi szokás szerint divó méhészkedés eredményével meg nem elégedve, a mezei gazdaság ezen hasznos ágát észszerűen, a tudományos kutatások szerencsés eredményeihez képest kezdet ék mívelni. Ezen okszerű méhészek elszigeteltségökben példájokkal nagyobb körre hatni nem tudtak, a méhészet jövedelmező üzését terjeszteni képesek nem voltak.

Ambrózy Béla báró (temesmegyei nagybirtokos) a legjelesebb méhészek egyike már a 70-es években sürgette a méhészeti vándortanítás szervezését! Nemsokára, azaz 1873. év január elejével vette meg alapját a délmagyarországi méhészegyletnek Grand Miklós tanító és kiváló méhész, ki ezen lépésével kezdette meg dicső munkáját, melylyel szeretett hazája méhészeti haladásának alapvetője lőn.

Az első hazai méhészeti egylet kitűzött zászlaja alá a méhészek színe-java közös munkára gyülekezett, gyarapodtak azonban a kezdők is, kik kezdetleges, csekély sikerű méhészetöket fejleszteni, hasznothajtvá tenni igyekeztek. *A hasznos méhészethez azonban a jóakaraton kívül elméleti és gyakorlati ismeretek is kellenek, ezeknek pedig híjával van minden kezdő.* A hiányzó ismereteket sem az egyleti összejöveletek, sem az utóbb létesített szakközlönyök oly mértékben nem terjeszthették, a mint azt a kezdők óhajtották és a szükséglet is kívánta.

A létesült délmagyarországi méhészegylet alapszabályaiban gondoskodott ugyan a közszükségletről, a mennyiben egy vándortanítót alkalmazni el volt határozva, ki iskolákban méhészeti telepeken és gyűléseken a méhészetre vonatkozó előadásokat tartani fog. Az egylet azonban alapszabályainak ezen rendelkezését nem teljesíthette, mivel anyagi helyzete, kivált a kezdet első éveiben a vándortanítással járó tetemes költségeinek viselését el nem bírta.

Azonközben alakultak nemcsak vidéki, hanem országos méhészeti egyesületek is, a méhészek összejövelein ismételten szóba jött a méhészeti ismeretek oktatása, sőt az országos méhészeti

egyesület küldöttséget is küldött a földmivvelésügyi miniszterhez a vándortanítói intézmény életbeléptetését kérelmezve

Miután a közoktatásügy akkori minisztere Trefort Á. a méhészet hasznos voltáról meggyőződött, a földmivvelésügyi miniszterének Kemény Gábornak a méhészeti vándortanítói intézmény létesítésére irányuló intézkedéseihez hozzájárult. Az új intézmény szervezésének nehéz munkájában Gönczy Pál államtitkár, Maday J. osztálytanácsos és a kijelölt első vándortanító: Grand M. bokros érdemeket szereztek, utóbb említett 1881. év augusztus havában, Dömötör László és Valló János a reakövetkező évben nevezettek ki méhészeti vándortanítókká, 1883-ban pedig Nagy Zsigmond.

Az eddig kinevezett méhészeti vándortanítók több évi eredményes működése után töltetett be a megüresedésben levő 3 méhészeti tanítói állomás Kováts Antal, Tóth Ferencz és Abend András által 1885-ben. (Az első gárdából, Isten jóvoltából csak magam működöm még, a többi vagy kidőlt, vagy kifáradt). Ugyanez évben az intézmény személyzetlétszáma teljesen kiegészítettven a 6 vándortanító működésének irányítása, vezetése és ellenőrzése céljából az első érdemdus vándortanító felügyelővé neveztetett ki, kinek 1893-ban történt elhalálózása után Kovács Antal lépett helyébe, szakavatottsággal vezetvén a méhészeti oktatás ügyét. A méhészeti felügyelő munkája minden irányban meggyarapodván, hogy hivatását célirányosabban teljesíthesse, hivatalos székhelye 1897-ben Budapestre áttétetett. Hogy a földmivvelésügyi minister mily kiváló gondot fordít a méhtenyésztésre és annak tenyésztsévével megbizott hivatalos közegei sikeres munkálkodására, kitünik abból, hogy a méhészet nagy férfiát az ép oly kitünő méhészt, mint méhészeti író Ambrózy Béla bárót szaktanácsadójának választotta.

A méhészeti vándortanítói intézmény költségeit a közoktatásügyi és a földmivvelésügyi ministerium közösen fedezték eddig, de azért a földmivvelésügyi miniszter hatósága alá tartozik.

A méhészeti szaktanárok utasításul nyerték: 1) hogy a hatáskörükhöz tartozó 8—15 vármegyében (körülbelül 1000 geogr □ mérföld, 1300—2000 község esetleg városban) levő méhészeti viszonyokról tájékozást szerezzenek, a nyert adatok alapján a jelen állapotról a fejlődést gátló akadályokról, valamint az elhárításuk tekintetében szükségesnek mutatkozó intézkedésekről a földmivvelés-

ügyi miniszternek jelentést tegyenek. 2) A vidék viszonyairól nyert tájékozás alapján feladata a méhészeti szaktanároknak az okszerű méhészeti eljárást ismertetni, előnyeiről a közönséget meggyőzni; a czélszerűen szerkesztett méhkaptárakat terjeszteni; az érdeklődőket utmutatással ellátni; a czélszerű eszközök beszerzését és a méhészeti termékek értékesítését közvetíteni. 3) A néptanítók lévén legalkalmasabb közegek arra, hogy azok útján a méhészeti ismeretek a nép között elterjedjenek, de meg ezek szerény javadalmazása mellett az okszerűen üzött méhészet jövedelme reájok nézve kevés segély lévén, ezek kiképzése leend a méhészeti szaktanító által első sorban figyelembe veendő.

4. E végből köteles a méhészeti szaktanár az egyes járások, vagy kisebb körök néptanítóit erre alkalmas helyen és időpontban összehívni, ezeknek gyakorlati utmutatásokkal összekötött méhészeti előadásokat tartani s őket minden irányban szakszerű felvilágosítások s tanácsokkal támogatni.

5. Hasonló előadások a méhészet iránt érdeklődő gazdák részére is tartandó, hol erre mód és alkalom kínálkozik, tekintettel természetesen mindenütt az illető vidék viszonyaira és az érdekeltek jártasságára a méhészetben.

6. A méhészet iránti érdeklődés ébrentartása s ezen gazdasági ág emelése céljából mindenütt, hol erre némi hajlam mutatkozik, kisebb egyesületek alakítandók. Ezt előmozdítani és a szervezkedésre vonatkozó utmutatásokat megadni szintén a szakközeg feladata.

7. A már létező szak- és gazdasági egyesületek e téren mutató tevékenysége kiváló figyelemben részesítendő.

8. A szakelőadásokon kívül ragadjon meg a szakközeg általában minden kedvező alkalmat, hol a méhészet iránti érdeklődést előmozdítani, vagy annak fejlesztésére megfelelő példák s buzdító tanácsok adása által hatni lehet.

9. Szükséges, hogy a szakközeg működésében lehetőleg tervszerűleg járjon el, minden év utolsó hónapjában a jövő évre nézve tüzetes munkaterv terjesztendő elő, melyben az illető évre nézve tervezett teendők a beutazni szándékolt vidékek és községek, a tartani szándékolt előadások stb. felsorolandók. Ez utitervek jóváhagyás végett előzetesen bemutatandók.

10. Minden hó utolsó napján a lefolyt hóban folytatott működéséről a miniszterhez közvetlen kimerítő jelentés küldendő be, egy uti napló kíséretében, melyben a meglátogatott helyek és a látogatás napja a községi előljáró által igazolandó. Az év végével pedig egy, az egész évre terjedő tüzetes jelentés, melyben működését, az elért eredményeket, az esetleges akadályokat és a teendőkre nézve nézeteit, illetőleg javaslatait tartozand a szaktanító előadni. Az évi jelentés két példányban mutatandó be.

11. A szakközeg időközben is, midőn egy vagy más irányban a miniszterium intézkedése kívántatik, ez érdekekben külön előterjesztést tehet.

12. A működés mikéntjére nézve, hogy minő eljárást, minő eszközöket kellend terjeszteni a szaktanároknak, a méhészeti felügyelő utmutatása szerint és azzal egyetértőleg köteles eljárni.*

Meg lett állapítva, hogy a nyári évadban minden hónapban legalább két hetet utazásban el kell tölteni s a méhészetet a különböző vidékeken gyakorlatilag tanítani. Az irodai munkák télen végzendők.

Valló János.

(Folytatása köv.)

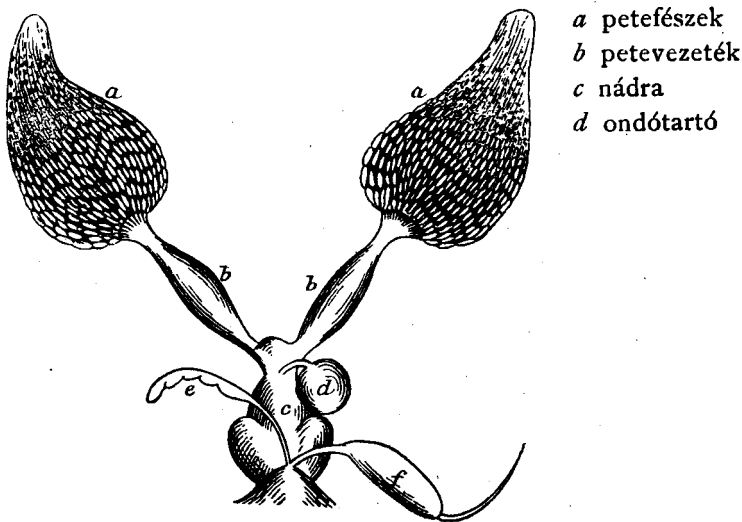
A Lafranchi-Dickel-féle elmélet.

Dzierzon gyakorlati tapasztalatokból kiindulva állapította meg a parthenogenesist a méheknél v. Siebold és Leukárt R. görcsövi vizsgálatokkal állapították meg. Bebizonyította Berlepsch báró igen érdekes kísérletek alapján. Ujabban többen is fejlődéstani vizsgálatokkal, igazolták a szüznemzés létezését a méheknél.

A parthenogenezis a méhek életjelenségeinek számos csodá közül egyik legnagyobb csoda. A többi állatoknál, a hol még előfordul, könnyen érthető. Nincs him egyik nemzedékben s a nöstény termékenyülés nélkül rak tehát szüz petéket, melyekből aztán himek és nöstények kelnek ki. De nem így a méheknél, hol az anyaméh eddigi tudásunk szerint *tetszése szerint* rak him vagy nöstény állattá fejlődő, azaz szüz vagy megtermékenyített petéket. Ez a képessége ivarszerveinek sajátos berendezésén alapszik.

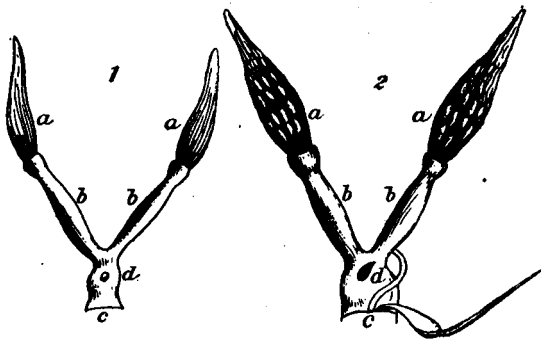
* A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterium hivatalos kiadványa az 1882. évből.

I. ábra az ondóartó, *d* melybe a közösléskor felvett ondó teljes

I. ábra.

elfogyásig ép, azaz életben marad. Ennek az ondóartónak a csöve harántcsikolt, tehát az akarat befolyása alatt álló izomzattal van ellátva. Már most, mikor az anya egy petét bocsájt le a sejtbe, tetszése szerint nyitja meg azt a csövet, vagy zárja el. Ha megnyitja, a hólyagban levő ondóból néhány ondószálacska megy a pete micropyléjére 3. ábra *a* (mikrosz = kicsiny, pyle = kapu) be a

II. ábra.

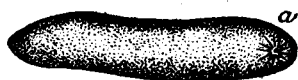
petébe s lesz a petéből nőstény (munkás vagy anyaméh), ha az anya elzárva tartja az ondóhólyag nyílását, mikor a pete ott lecsuszik, nem termékenyül meg, lesz belőle him állat (here). A munkásoknál a közösülő szervek is csökevényesek s az ondótartó is (2. ábra), tehát csak szüz petét képesek rakni, a miből mind hímek lesznek. Ez a szüznemzés, parthenogenezis, (*parthenos* = szüz, *genesis* = nemzés).

A szüznemzés létezését korábban is többen tagadták. Lafranchi olasz pap, Dr. Kipping M. De legnagyobb kísérleti apparatussal támadta meg a tavaly Dickel a »Deutsche Bienenzeitung« szerkesztője, azt állítván, hogy »a rendszeren megtermékenyített anya rendszer (normális) viszonyok között csak megtermékenyített petéket rak, és a peték fejlődésének iránya teljesen a munkás méheknek a petékre gyakorolt befolyásától függ, mert hiszen a peték eredetileg egymáshoz teljesen hasonlóak, megtermékenyítettek. A munkás méhek behatása a petére vagy a micropylén vagy a peteburkon át történik olyformán, hogy mirigy váladékot bocsátanak rá.

Kísérleteinek lényege abban áll, hogy egy népet termékeny anyával nyárban, csupa here-lépre helyez.

Ezt a kísérletet meg csinálták már mások is v. Berlepsch Gundelach, Huber, v. Bessel etc. Az eredmény mindig ugyanaz volt: az anyaméh hosszú idei késlekedés után mind csupa megtermékenyített petét rakott a here sejtekbe, mert mind munkások keltek ki. v. Berlepsch szerint tehát az anya méh öntudatosan járt el, mert tudatára jött annak, hogy ha mind here petéket rakna akkor a nép elpusztul. Dickel azonban épen ellenkezőleg azt következteti ebből a tényből, hogy az anyaméh mindig megtermékenyített petét rak s a munkások határozzák meg a leendő lény nemét a petére bocsájtott mirigy váladékkal.

Ime néhány kísérlete. Két párhuzamos kísérlet. Egyiket nevezzük *a*-nak, a másikat *b*-nek, *a* kísérletnél, mikor 2–3 napos álczák voltak, az anyaméh eltűnt. De voltak anyabölcsők álczák fölött és cserépanyaházak bölcsők másodlagos anyabölcsők *b*-kísérletnél már két befödött anyabölcső volt mikor az anyaméh

III. ábra.

eltűnt. Az anyátlan család jellemző sirása nem volt hallható. Az anya eltűnésével kimaradt az eddig oly gyakori eltűnése a petéknek és álcáknak. Az *a* esetben az álcák $\frac{3}{4}$ része munkás s $\frac{1}{4}$ része here lett. *b* esetben $\frac{7}{8}$ rész lett munkás $\frac{1}{8}$ rész here. A legutoljára befödött álcák mind herék lettek. Kapott himmős (hermaphrodita) méheket is. (Sajnos nem bonczolta őket.)

Sikerült Dickelnek heresejtekből anyaméhet nevelni. Szerinte ez az első ilyen eset, melyet a méhészeti irodalomban feljegyeztek.

Abból, hogy a herebölcsőkből herék és munkások keltek ki, azt következteti, hogy az anyaméh csak egyféle (megtermékenyített) petét rakott oda. A különböző fejlődés oka másutt keresendő, ott, a hol minden akarat, inger, behatások létrejönnek — a munkáméhekben. *De ezeknek befolyása természetesen csakis a megtermékenyített petére lehet.* Kísérleteiből azt következteti, hogy az anya elvesztésével a családoknak anya utáni vágyával a herék utáni vágya is felébred, ezért keltek ki a legutoljára lerakott petékből herék, mert t. i. ezekből heréket csináltak. De következik ebből az is, hogy ha egy családot meganyátlanítunk és minden fiasítását elveszük s lehetőleg épen akkor bepetéztünk munkás lépeket adunk be, melyet termékeny anyaméh petéztett be, akkor ilyen körülmények között ezekből heréket is fognak nevelni.

(Folyt köv.)

A földmivelésügyi m. kir. miniszternek 1887. évi működéséről a törvényhozás elé terjesztett jelentése.

A fenti címmel megjelent jókora kötetből (450 nagy negyedretű lapból áll), mely hű tükre a Magyarország jelenlegi gazdasági állapotának, közöljük a »Méhészet«-re vonatkozó szakaszt.

„Méhészet.“

»A méhtenyésztés tanítása érdekében a lefolyt évben is egy felügyelő és hat méhészeti vándortanító működött. Javadalmazásukat, melyet addig fele részben a vallás- és közoktatásügyi tárcza viselt, az 1898. évtől kezdve egészen a földmivelésügyi tárcza terhére vettem át.

A méhészeti vándortanítók székhelyeiken téli tanfolyamokat is tartottak. Ezen kívül a második kerületi vándortanító két ízben,

május és szeptember hónapokban, rendszeres méhészeti tanfolyamot tartott még a sárvári tejgazdasági szakiskolánál; a harmadik és negyedik kerütek közül az előbbi a pozsonyi szőlészeti és kertészeti szakiskolánál, az utóbbi a nagyenyedi vinczellérképezdénél a méhtenyésztést egész éven át rendszeresen tanították.

A méhészeti felügyelő pedig, kinek székhelye Buziásról Budapestre tétetett át, rendes teendői mellett a kertészeti tanintézetnél három ízben tartott tanfolyamot, az 1897/98. tanévtől kezdve pedig a méhtenyésztés ismereteit az első évfolyamon már rendszeresen tanította.

Tanács, utbaigazítás, méhészetek berendezése, termékek értékesítése, mézelő fák, cserjék s egyéb jól mézelő növények magvai-
nak beszerzéseért, egyszóval minden szakbavágó dologért hozzájuk fordulókat tüzetesen értesítették és munkájuk sikerülésében segítségükre állottak.

A méhtenyésztés terjesztése céljából kiváló gond fordított a különböző intézetek és iskolák méheseinek szaporítására és hallgatóinak megfelelő kiképzésére. E végből méhesekkel láttam el a budapesti kertészeti tanintézet, a jászberényi és a kecskeméti földmivessiskolák és az orosházi polgári iskola kertgazdasági tanszékét. A tizenégy, részint állami, felügyelet alatt levő földmives iskola közül tizenegy el van látva a kiscgazda igényeinek megfelelő méhészettel s növendékeik a méhtenyésztés elméletében és gyakorlatában rendszeresen taníttatnak.

Az ország negyvenhat tanítóképezdénél részint mint rendes tantárgy, részint kapcsolatban a gazdasági ismeretekkel, ezen évben is taníttatott a méhtenyésztés. Ezen intézetek is, kevés kivétellel, el vannak látva méhészetekkel. A méhészeti vándortanítók minden évben egyszer vagy kétszer tanítanak a tanítóképezdénél is. A közönség okulására pedig a budapesti mezőgazdasági muzeumban állandó és tanulságos méhészeti kiállítást rendeztettem be.

A szegényebb sorsu lelkészek, tanítók, erdő- és gátőröknek az 1892. évben 6000 frt, az 1893. évben 6837 frt 35 krt tevő összeggel rendeztetett be méhészet. Egy-egy 102 frt 5 krba került, a mit 12 frt 76 kr. kamatmentes részletekben nyolcz év alatt fizetnek vissza. A két összegből ilyen méhészettel 30 lelkész, 71 tanító, 17 erdő- és 4 gátőr lett ellátva.

Szegényebb sorsu termelők — leginkább néptanítók, lelkészek oktatás végett, de vagyontalan iparosok és földmivesek is — az 1892. évtől kezdve az 1897. évvel bezárólag, kaptárak és egyéb méhészeti eszközök adományozásával, részint jutalmak kiosztásával, mindössze 2968 frt 15 kr. összeggel segélyeztettek, mely összegből az 1892. évre 270 frt 50 kr.; 1893-ra 384 frt 97 kr.; 1894-re 878 frt 55 kr.; 1895-re 420 frt 68 kr.; 1896-ra 424 frt 61 kr. és 1897-re 688 frt 79 kr. esik.

Ez az eljárás is jól érvényesült és számos jól jövedelmező méhteletet teremtett.

Az okszerű méhtenyésztés terjesztése végett az egyesületek is részesültek támogatásban segélyezés, egy esetben pedig kamatmentes kölcsön által.

Méhészeti füzetek ingyenes kiosztásával is elősegítettett a méhészeti ismeretek terjesztése. Ezen célra a folyó évben a Grand-féle füzeteknek ötödik kiadása jelenik már meg.

Jóllehet a németországi vámemelés mézünk kivitelét megnehezítette, a németországi vevők nem maradtak el tőlünk, csahogy az előbbi 50 forintos ár helyett 32, 35 és 40 forintos áron vásárolják tőlünk a mézet.

A mézértékesítés közvetítésével foglalkoznak a méhészeti felügyelő és a magyar országos méhészeti egyesület is. Előbbi csak a délvidékről 330, utóbbi pedig 100 métermázsa méznek eladását közvetítette.

A méz- és viasztermelés tekintetében a mult évihez képest emelkedés észlelhető.

Ugyanis:

Év	Termelt mennyiség		A termékek értéke		
	méz	viasz	a méz	a viasz	mindössze
			métermázsnként		
	métermázsa		30	100	
f o r i n t					
1896	32.370	2.049	971 100	204.900	1,176.000
1897	34.183	2.235	1,025.490	223.500	1,248.990

A méz- és viaszbeli jövedelem kerületek szerinti összegezését az alábbi adatok mutatják:

Kerület	A termelt méz						A termékek értéke						Az 1897. évi összes méhtermé- kek összege			
	mennyisége		értéke, métermázsa- ját 30 frttal számítva				viasz mennyisége		értéke, kilo- grammját 1 frttal számítva							
	1896-ik évben	1897-ik évben	1896-ik évben		1897-ik évben		1896-ik évben		1897-ik évben		1896-ik évben				1897-ik évben	
	métermázsa		frt	kr	frt	kr	kilogramm		frt	kr	frt	kr			frt	kr
I.	9482 ¹⁰	11354 ⁷⁰	284463		340641		47138	57255	47138	57255	397896					
II.	4110 ²⁵	5979 ⁷⁰	123307	50	179391		30524	38268	30524	38268	217659					
III.	2881 ²⁴	3050 ¹⁴	86437	20	91504		20046 ¹⁰	19996 ⁵	20046 ¹⁰	19996 ⁵⁰	111500 ⁷⁰					
IV.	7837 ⁹⁴	2948 ⁸⁰	235138	20	88464		26990	16545	26990	16545	105009					
V.	3917 ^{97^b}	4693 ⁰⁰	117539	25	140790		22327 ⁵⁰	23180	22327 ⁵⁰	23180	163970					
VI.	4141 ²⁰	6156 ⁹⁰	124236	—	184707		57890	68333	57890	68333	253040					
Összesen	32370 ^{70^b}	34183 ²⁴	971121	15	1025497 ²⁰		204915 ⁶⁰	223577 ⁵	204915 ⁶⁰	223577 ⁵⁰	1249074 ⁷⁰					

A méhészet 1897. évi állapota 11822 község által beszolgáltatott adatok szerint:

	Az 1897. évben		
	kitelelt	telelőbe került	szaporodás
a) a mozgószerkezetű kaptárakban	150,210	197,382	47,152
b) közönséges kópükbe	366,447	443,745	77,298
Osszesen	516,657	641,127	124,470

méhcsalád.

A kerületek szerinti összegezés a következő adatokat tünteti fel:

Kerület	A városok és községek száma, honnan az adatok befolytak	Hány méhcsalád telettetett ki 1897-ik év tavaszán és pedig		Hány méhcsalád van jelenleg 1897 év őszén a megyében és pedig		Méhcsaládok összes száma 1897 év őszén
		mozgó szerkezetű kaptárakban	közönséges kópükben	mozgó szerkezetű kaptárakban	közönséges kópükben	
I.	1.199	66.638	58.219	86.313	73.711	160.024
II.	2.669	16.199	69.586	26.663	89.529	116.192
III.	2.398	16.772	53.360	19.185	56.959	76.144
IV.	1.985	9.054	61.919	10.167	67.786	77.953
V.	1.350	20.377	44.725	26.838	59.632	86.470
VI.	2.221	21.170	78.638	28.216	96.128	124.344
Összesen	11.822	150.210	366.447	197.382	443.745	641.127

Méhészetünk folytonos haladását az 1887. évtől az 1897. évig a következő táblázatos kimutatás tünteti fel: (l. 14-ik oldalon).

A 11 év alatt elért eredmény eléggé igazolja méhtenyésztésünknek fejlődését.

Kaptárunk a háromsoros állókaptár, melylyel méhészkedünk s melyhez a tanítás fűződik, égálji viszonyainknak mindenben megfelelő, ugyszintén segédeszközeink jók és czélszerűek.

A költségssenyv az előző években Német-Csanádon, Pozsonyban, Szolnokon és Szamosujváron pusztított, de a nevezett helyekről tovább nem terjedt. Föllépése szórványos volt, s mivel a közönséget

Év- szám	A közsé- gek száma, honnét az adatok befolytak	Hány méhcsalád volt összesen			Méz- termés	A termelt méz értéke		Viasz- termés	A termelt viasz értéke, kilogrammját 1 forinttal számítva		A méhtermékek összes értéke			
		mozgószer- kezeti kapitálakban	közönséges kőpükben	összesen		métermázsáját 30 forinttal számítva	frt		kr.	kg	frt	kr.	frt	kr
1887	6.551	60.186	295.373	355.559	9.749.77	292.493	10	—	—	—	292.493	10		
1888	6.283	58.929	242.792	301.721	11.261.39	387.841	70	—	—	—	387.841	70		
1889	7.462	70.430	272.567	342.997	17.484.12	524.523	60	89.728.09	89.728	09	614.251	69		
1890	7.817	87.062	284.758	371.820	18.183.70	545.511	—	106.675.15	106.675	15	652.186	15		
1891	8.812	107.867	356.875	464.742	20.518.51	615.555	30	129.888.58	129.688	58	745.443	88		
1892	8.505	113.289	346.582	459.871	21.257.76	637.732	80	130.723.20	130.723	20	768.456	—		
1893	10.575	131.031	390.971	522.002	22.300.80	669.024	—	246.743.50	246.743	50	915.767	50		
1894	11.522	137.051	403.896	540.947	20.170.06	605.101	80	166.498.72	166.498	72	771.600	52		
1895	11.541	148.779	432.646	581.425	27.940.12	838.203	60	262.691.70	262.691	70	1.100.895	30		
1896	11.678	158.997	404.520	563.357	32.370.70	971.121	15	204.915.60	204.915	60	1.176.036	75		
1897	11.822	197.382	443.745	641.127	34.183.24	1.015.497	—	223.577.5	223.577	50	1.249.074	70		
Főösszeg		1270.103	3,874.725	5,145.728	235.420.17	7,062.605	25	1,561.442.04	1,561.442	04	8,624.047	29		

a méhészeti szakközegek és a szaklapok idejében figyelmeztették, a kellő óvintézkedéseket idejekorán alkalmazta, s így még az elősorolt helyeken is csak azon méhesek pusztultak el, melyeket a baj már nagyon megtámadott.

A méhszurás ellenszere.

A méhszurás ellen igen sokféle szer van már forgalomban. De valóban még egy sem vált be.

En már régóta teszek ily irányu kísérleteket, s nyíltan hirdethetem, hogy végre a méhméreg ellen úgy, mint bármely mérges rovarcsípés ellen egy megsemmisítő szert sikerült felfedeznem, a mely alkalmazásában igen egyszerű és könnyű, hatásában pedig ártatlan és biztos.

Minthogy a jelen évszak a méhek holt idénye, nem alkalmas arra, hogy valaki azzal csak kísérletet is tegyen, — a nélkül pedig a mostani élelmes és semmiből nagy reklamot csináló világ szavára a józanabb rész mit sem ad, be kell várnom az időt, míg kísérletre alkalom nyílik, a mikor az érdeklődőket, tisztelt méhész társaimat felfedezett ellenszeremnek hatásáról napnál világosabban meggyőzhetem.

Magában véve e szer nem más, mint egy ugynevezett officzinalis növény kivonata folyadékban előállítva. Teljesen ártalmatlan, ment minden a szervezetre káros anyagtól, sőt gyógyhatása van vérhányás, vérzésnél s nyílt sebeknél, mert összehúzó ereje nagy és tisztít, azért bárki mint orvosságot is cseppekben vagy kis kanálszám beveheti, — (erről majd más alkalommal) — továbbá, mert soha meg nem romlik, ellenhatását nem veszti el, és a mi lényeges: könnyen kezelhető, mert kis üvegcsében mindig kéznél lehet. Alkalmazása abban áll, hogy a bőrt külsőleg a szurás táján vele párszor benedvesítjük, aztán gyengén szétdörzsöljük. Másik fő előnye, hogy olcsó; egy adag tán 25—30 krajczárba jön, annyi, hogy egy nyári idényre elegendő, mert egy alkalomra elég belőle 4, 5 csepp. — Tehát ezen tulajdonságainál fogva többet ér, mint Langer J. orvos találmánya, mely drága s a mellett az a nagy hátránya van, hogy a bőr alá kell fecskendeni.

Hatása nagyszerű, szurás után ugyanis (ha lehet azonnal) vele a sérült helyet, annak tájékát bekenjük, a méreg okozta rendkívüli

égető fájdalom azonnal megszűnik — a támadott gyuladásnak vége, a tüzesség perczenként fogy, s úgy ez, mint a képződő daganat egy pár óra alatt eloszlik, némelyeknél előbb is, — a milyen a véralkat, minden esetben pedig 3, 4 óra alatt a normalis állapot helyreállt, úgy, hogy a szurás helyét már tapintás által sem lehet megállapítani, — egy szóval: csakhamar lefokozódik a szurás egy balhacsipéshez hasonló fájdalomra.

Megjegyzem még, hogy akkor is, ha azonnal nincs alkalmunk a szurás helyét bekenni — úgy hogy már meg is dagadt. A leirt hatás azért ugyanaz lesz; csakhogy ilyenkor a képződött daganatot egész terjedelmében kell benedvesíteni. — Igen természetes, hogy ha a mérég már a vérbe ment át s azt inficziálta, a szert fél vagy egy óra mulva használjuk, a hatás nem lesz oly gyors sikerü.

Vége megjegyzem, hogy e szer, mint fennebb már említettem, nemcsak a méhszurás ellen, hanem úgy a szunyog, mint bármely más fajtájú rovar, mérges legyek csipése ellen, még az állatoknál is, biztos gyógyszerül szolgál.*

Kaposvárott, 1898. december 6.

Wimmer János,

nyug. tvkönyvezető, hit. ügyvéd.

Irodalom.

»Zoologiai lapok« czim alatt Parthay Géza a »Szárnyasaink« szerkesztője egy új, gazdagon illusztrált szaklapot indított az állattan, vadászat, állatvédelem és sport köréből. A lap első száma következő igen érdekes tartalommal jelent meg. Mit értünk biologia alatt. A sörényes gnu (ábrával). A leming (ábrával). A lazac (ábrával). A fiahordó (ábrával). A vándormadarak érkezéséről. A hangyák életéből. Fajharcok a méheknél. A méhkirályné begubózása. A méhek telettetése. Miért nem csipik meg a méhek a gyümölcsöket. A Fox-Terrier. A Schipperke kutya. Az angol setter. Viaskodó nyirfajdok. A vízi sikló. — A lap előfizetési ára egész évre 4 frt. Mutatványszámokat ingyen küld a kiadóhivatal. Budapest, III. ker. Rottenbiller-utca 30.

* Wimmer úr szeréhez nagy reményeket fűzünk, mert igen lelkiismeretes és alapos kísérletezőnek ismerjük Wimmer urat. És akárhogy erősködünk egy — méhszurás okozta — fájdalomcsillapító megbízható szerre bizony szüksége van a legtöbb méhésznek.

Szerk.

Szemle.

^ *A méhek és az almafa virága.* Az almafa virág méze igen hathatós serkentő etetésre. Nagy baj az, hogy az almafa virágzásakor ritkán van olyan kedvező időjárás, hogy a méhek teljes mértékben kihasználhassák a virágokat. (Észak-Amerikáról van mondva, de nálunk se igen van másként. Ref.)

Az almafa virágméz éles, csipős zamatu és izü frissen, ha azonban teljesen megérett, akkor kellemes fűszeres, de azért alig lehet a fehér somkóró, vagy hársfavirág mézzel egyrangba helyezni. — A méhek kiváló segítőmunkásai a gyümölcsstermelőknek a virágok megtermékenyítésével. Csaknem mindenki meg van ma már erről győződve. Volt idő, midőn egyes területekről a gyümölcsstermelők száműzték a méheseket azért, mert szerintök a méhek a virágokból a nektárt elhordják s ez által a gyümölcsstermést csökkentik. Tudatlanságuk keservesen megboszulta magát, mert, míg a »méhmentes« területen alig termett gyümölcs, a területen kívül eső vidékeken bő gyümölcsstermés volt. Bezzeg akkor a gyümölcsstermelők magok kérték, hogy csak hozzák vissza a méheket.

De eltekintve a pénzzel felmérhető értékétől a méheknek és a gyümölcsfáknak, mekkora, mily megfizethetlen az a lelki öröm és megújulás, a mit a »mindenható pénz« után futkosásban, kapkodásban, elfáradt, elernyedtt, sőt elkeseredett ember lelkivilágába hoznak. Mikor tavasszal a fehér s a rózsaszín és piros annyiféle változásában pompázó illatos virágok borítják el a fákat, balzsamosná téve a levegőt, mily édes, kellemes hangulatba ringatja lelkünket a nektárt gyűjtő méhek zsongása. Nem-e az elvesztett paradicsom egy-egy pillanatát érezzük visszaténi? Ültessetek azért gyümölcsfákat és tartsatok méheket.

(G. M. Doolittle, az amerikai Bee-Keepers Reviewben, a British Bee-Journal 1898. Nr. 851 után.)

— *Az egyesülés, társulás hatalma.* A 19-ik évszáz ez utolsó szakában talán fölösleges bő érvekkel bizonyítgatni a társulás hatalmát és a szervezett erő értékét.

Az emberiség gyermekkorában volt az, midőn az egyén hatalmasabb tényező volt a társaságban és üzletben, mint jelenleg. Olyan idők voltak akkor, hogy minden egyén maga alkotta meg otthonát s védte meg egyéni erejével. Olyan idők voltak azok,

*

hogy minden eredménnyel biztató vállalkozás az egyéni erőre, egyéni hatalomra s egyéni jólétre voltak alapítva.

Később a családi, rokoni összeköttetések égize alatt dolgozott az egyéni hatalom. Városokat alapítottak, nagy kiterjedésű ipari vállalatokat indítottak meg, mind egyesületi kormányzat nélkül.

De a világ öregedett s változott, változott a társadalom is bizonyos tekintetben. Lassanként minden más lett, mint a mihez szokva voltak. Régen ki-ki a saját maga bankárja volt, s ha Egyiptomba ment a kereskedő gabonát venni, pénzét magával vitte, most megküldi csekjét (cheque) New-Yorkba vagy Londonba s el van intézve a fizetés.

Az üzleti eljárások teljesen megváltoztak. A közös cél elérésére való egyesülés lép előtérbe, s a mit a legkitünőbb egyéni képesség nem tud elérni, könnyen eléri az egyesület, a társulat.

A szervezkedés, egyesülés, társulás lettek a kornak jelszavai. A hol nagy vállalatokról van szó, alig látunk egyes neveket, mind társulatok dolgoznak. Mióta a világ üzleteit nagyban nagyszabású társulatok vezetik, az egyesülés kezd mindinkább nemzeti tulajgossággá válni,* mert jó szervezkedést csak szigorú pontossággal keresztül vitt organizálással lehet elérni. Sok ember érdeklődik közérdekű ügyek iránt, de képtelen egymagára cselekedni s eredményt érni el. Így jut igen nagy munka egy méhésznek a mézhamisítást üldözni megpróbálni. De ha erejét még tizezer más méhészzel egyesíti s ezek más társulatokkal, kiknek szintén érdekekben áll tiszta táplálékot bocsátani áruba, együtt már vihetnek ki valamit.

Ha egy politikust valamely ügy pártolására kérnek fel, első kérdése, hogy hányan érdeklődnek iránta.

Minden más üzleti ág, vállalat stb. közös segítségre és védelemre számítva, szervezkedés által biztosítatik. A méhészeknek is számban és erőben oly hatalmas szervezetet kell alkotniok, hogy fellépésöket mindenütt tisztelettel fogadják. (Mintha csak nekünk irná Secor úr.) Észak Amerikában az Egyesült Államok apró méhész

* A hatalmas angol és német nemzet legnagyobb ereje az egyesülési törekvésekben van. Nincs még oly kis cél sem, a mit ne tartanának méltónak egyesület által elérni s az ügyet fejleszteni. S ha az „Ansichtkarten-Weltverein“ kicsinyesnek mondható is, de a nemzet gazdasági jólétét tagadhatatlanul a nagyszámú társulatok alapították meg. (Ref.);

társulatai s vállalatai egy nagy szövetségbe (United States Bee-Keeper Union = Az Egyesült Államok méhészeinek szövete) egyesülnek kettős céljok elérésére. Azért természetesen mindenik megtartja a maga sértetlen önállóságát.

Egyik céljok: jó méhészeti törvények hozását elősegíteni, a másik pedig: örködni törvényadta jogaik felett a legnagyobb éberséggel és szigorúsággal. (Hon. Eugene Secor, az American Bee-Keeperben — A British Bee-Journal 1898. 851 számából).

A méhek ürüléke. Németország méhészei mindenképen be akarják bizonyítani, hogy az egészséges méhek ürüléke, kemény, száraz. Dickel újabban még azt is mondja, hogy fonálszerű. *A Revue Internationale, d' Apiculture 1898. 8-ik sz.-ba* a következőket találjuk följegyezve e tárgyról *Rumler úr a Wiener Bienenvaterben* közli egy család hulladékának vizsgálatát a kitelelés után. Szerinte a törmelék tulnyomó része bélsár, viasz nagyon kevés van benne. Télben a méhek — *Rumler* szerint — a kaptárban rakják le bélsárukat.

T. W. Cowan egy családtól októberben gyűjtött törmelékét vizsgált. Legnagyobb részben himporból állott, tovább viasztörmeléből állott s a méhek testrészeiről; szőrök, lábak, szárnyakból, stb. Egy nagy s két kisebb atkát (*Acarus* sp.) is volt benne.

Dr. Planta vegyileg vizsgálta meg a törmelékét. Ime az eredmény a fiasítás fedőjének vizsgálati eredményével összehasonlítva

	Törmelék	Fiasítás fedője
Tiszta viasz	38·56%	57·60%
Aetherben oldhatatlan anyag	52·45 »	40·27 »
Víz	8·99 »	2·13 »
	<hr/> 100·00%	<hr/> 100·00%

Látni való, hogy a dolog természetéből kifolyólag a törmelék Aetherben oldhatatlan anyagot többet tartalmaz, míg viaszat sokkal kevesebbet. Vizet többet tartalmaz, mert nedvszívóbb (hygroszkopikusabb). A törmelék (detritus) tehát nem egyéb, mint a sejtfedők törmeléke keverve sok másféle anyaggal, főleg sok himportokkal, testrészekkel stb. Mindezek azt bizonyítják, hogy a méhek nem ürítkeznek a kaptárban.

A fulánk elvesztése halált hoz-e a méhre? E tekintetben is megoszolnak a vélemények. *Ch. Bretagne* ír, *Dadaut*, *Huber*, *Reaumur* véleményeit idézve, mind oda konkludálnak, hogy rövidebb-

hosszabb idő múlva (nehány nap, vagy 1—2 óra alatt) mégis csak halálát okozzák a méhecskének, igen helyesen 3 féle esetet veszen fel a fulánk elvesztésénél:

1. Valamely ok miatt a méh nem tudta teljes erővel beleszurni fulánkját pl. kezünkbe s a fulánk csak megtört, vagy csak a hegye tört bele a sebbe. Az ilyen méh természetesen tovább él.

2. A szurás teljes erővel sikerült, de a kiszakadó fulánkkal csak az izomzat s a méreghólyag és mirigy részben vagy egészen szakad utána. Ilyen erős seb után a különböző »temperamentummal« biró egyének különbözőképen viselkednek. T. i. hogy milyen erős a szervezetük s milyen érzékenyek, mert hiszen az alsóbb rendű állatoknál is s jelen esetünkben a Bogaraknál is — bár átlag igen nagy az ellentálló képességük operációkkal szemben — (s mi volna más a fulánk elvesztése, mint egy durva operáció), de azért az egyes egyének között igen nagy a különbség. Egy része nem sokára bele pusztul, más még rövidebb-hosszabb ideig túléli.

3. A legsúlyosabb esetben a jól sikerült szúrás után nemcsak a fulánk készülék szakad ki, hanem vele szakad a potroh utolsó idegduczcsoportja is több-kevesebb zsirtesttel, légcsővel s így erősen megrongálja a bélcső hátsó végét is, tehát igen nagy és veszélyes sebet ejt, melyen át a vérzés is igen nagy. Az ilyen szúrást nagyon rövid ideig élnek csak túl. (Bretagne Ch. Rudne. Internat. d' Apiculture. 1898. No. 8.)

Odvas fába szállt rajat legkönnyebb vehetjük ki, sodrony szövetből készült kassal, melynek alól egy csöve van, melyet a fa odujának nyílásába illesztünk alól, más nyíláson füstöt bocsátunk be az oduba. Az ilyen kasba azért mennek be szivesebben, mert a füst nem reked benne. A befogott rajat könnyű áttenni a rendeltetési helyére. (U. o.)

A rajzás megakadályozására és a méheknek a mézkamrába szoktatására új eljárás.

Korszika szigetéről a következőket írja Bourgeois úr. A családok itt átlag kisebbek, mint a szárazföldön (Kontinensen) a minék oka a sok méhellenség és nagy szelek. Hogy a méheket a mézkamrába járni kényszerítse, a mézidény kezdetén egy este elzárja az alsó méhmenőkét s a mézkamrába nyit egyet. Ezt az új méh-

menőkét 18 napig tartja nyitva. Így kezelt 6 családja 18 nap alatt csaknem teljesen megtöltötte a mézkamrát (Dadaut-féle kaptár), míg a rendes méhmenőkével kezelték inkább rajzottak.

A Revue szerkesztője a következő megjegyzést fűzi a tudósításhoz. Eljárása csakugyan új, mert szoktak ugyan a mézkamrán is nyitni méhmenőkét, de nyitva hagyják az alsót is. De vajjon nem fognak a méhek a mézkamrába fiasítást nevelni, mert az bizonyos, hogy a kaptárnak legjobban szellőztetett helyén nevelik a fiasítást. A kísérlet érdekes s minden esetre jó lesz kipróbálni. (U. o.)

Nyílt levél

Nagyságos Sötér Kálmán úrnak, az Erdélyrészi Méhész-Egylet tiszteletbeli tagjának

Inámon.

Hozzánk intézett becses levelére választmányunk megbízásából van szerencsénk a következőkről értesíteni.

Neumann Samu tisztelt tagtársunk múlt évi szeptember hóban megjelent cikkében az inkriminált kifejezéseket nem Nagyságod ellenében használta, hanem mint resummázását közli azon sértéseknek, melyekkel az ő személyét illették a méhészeti vitái alkalmával.

A kezünk között lévő bizonyíték alapján még azt is kiemeljük, hogy Neumann úrnak Nagyságoddal szemben soha sértő szándéka nem volt, s Nagyságodat mint méhészeti író-t is igen nagyra becsüli.

Választmányunk, szerkesztőnk s az alólirott elnökség is teljesen osztva Neumann úrnak jelzett irányban tett kijelentését, s nem látva abban semmi sértést Nagyságod köztiszteletben álló irodalmi és égyéni működése iránt — adta ki azon értekezést.

Ezek előre bocsátása után ezen sajnálatos félreértés közmegelegedésünkre fel lévén világosítva, azon reményünknek adunk kifejezést, hogy sikerült Nagyságodat meggyőznünk arról, hogy sem a cikkíróban, sem a szerkesztőben, sem választmányunkban legkisebb sértő szándék sem volt. — Különben fel sem tétélezhető a célzatos szándék azon egyelet részéről, mely Nagyságod elévülhetetlen irodalmi becsü művét »A Méh és Világát« saját költségén adta ki.

Az Erdélyrészi Méhész-Egylet választmányi gyűléséből.

Gáman Zsigmond,

alelnök.

Wieder Iósef,

titkár.

Vegyesek.

⊙ *Jó mézeczet.* Egy rész tiszta *rajméz*et keverünk 8 rész ivóvízzel s rendes eczetes üvegbe téve, az üveg száját vászondarabbal kötjük be. Az üveget olyan helyre állítjuk, hogy a nap lehetőleg egész nap süsse. Az üveget gyakrabban meg kell fordítani, hogy más oldalát is süsse a nap. (Grandpierre Lajos.)

^ *A magyar gazdasági szakirodalom jelesebb termékeinek jegyzéke* 1860—1898. Szerkeszti és kiadja Vitéz A. gazdasági könyvkereskedő. Kassa, Főutcza 75. A nagy gonddal összeállított könyvjegyzéket ajánljuk olvasóink szives figyelmébe. Levelező-lapon küldött kérésre ingyen küldi meg.

□ *Az Egri Nyomda-Részvénytársaság* (Eger, Heves megye) nyomtatott postai expedálásra megyék és városok szerint beosztott *czimeket* hozott forgalomba. A czimek nagysága (papir nagyság) 6,5×2 cm. s azonnal felhasználhatók, kívánatra a megrendelő czégnomásával is ellátják. A kiállítás jó. Különböző csoportok vannak, pl. a róm. kath. papság czimei, Magyarország könyvkereskedői, a magyarországi hirlapok, folyóiratok, Magyarország megyei hivatalnokai czimnyomatai stb. stb. Mutatvány ingyen.

+ *A propolisz felhasználásának egy új módja* a tűzijátékban. Nagyon sok görögtűz-recipeben szerepel a lakkmézga, lakkgyanta (gomme laque), mely meglehetősen drága. E. Agassiz úr kísérletei szerint a jó propolis (lehetőleg viaszmentes) teljesen pótolja a gyantát s az a nagy előnye van, hogy ez idő szerint legalább nagyon olcsó. (Revue Internat. d'Apiculture. 1898, Nr. 9.)

= *A hangyák ellen.* Hartwig kertészeti felügyelő a vattát (pamut, gyapot) ajánlja. A méheseken szintén sikerrel lehet alkalmazni, mert a hangyák nem a méhmenőkén át hatolnak be a kaputárba, hanem a köpü falának repedésein, A réseket vattával lazán bétömjük. A belemenő hangyák nem tudnak kibontakozni s fogva maradnak. A hangyák különben elűzhetők apróra vágott foghagymával is, melynek szagát ki nem állhatják. De ha a foghagyma nem illatozik többé, akkor megint visszatérnek. (Praktischer Wegweiser.)

○ Érdekes világot vet az *északamerikai méhészet* óriás arányára az A. J. Root társaságnak (méhészeti kellékek gyára) az a hire, hogy az idén szeptemberig 70 ezer darab különböző rendszerű

kaptárt adtak el. Hozzávéve még a többi méhészeti kellékeket s tekintetbe véve, hogy bár a fentnevezett gyár a legnagyobb e téren, de még számos kisebb van, a mi viszonyainkhoz szokott gondolkozással szinte elképzelhetetlen ez a rengeteg nagy arányokban való méhészkedés. Hogy pedig sok igazság van benne, bizonyítják az Európába érkező egész hajórakomány-mézküldemények. (Gleanings in Bee-Culture. 1898, Nr. 17.)

)(A méhek állítólag nem szeretik a fekete szint s a fekete haju és szakálu méhészek sokkal több szurásnak vannak kitéve, mint a szőkék. A fekete ruha ép ilyen ingerlő hatással volna a méhekre. A vélemények azonban megoszolnak. Némelyek határozottan állítják, hogy a méhek a fekete szín ellen nagy ellenszenvvel viseltetnek, mások ellenben ezt nem tapasztalták. (U. o. 1898, Nr 15 és 17.)

+ *A Naphthalin* nagyon későre pusztítja el a kaptárból a méhtetüt (*Braula coeca*). (U. o. Nr. 845.)

= *A mézhozam* úgy Franciaországban, mint Belgiumban nagyon gyöngé volt. Az utolsó 10 év között ez volt a leggyöngébb. Olaszországban is 1899-től várják az idei szenvedések kárpótlását. (L'Apiculture. Milano. 1898, Nr. 11.)

A mamák és gyermekek öröme. Az erkölcsi sülyedés ijesztő tüneteivel szemben minden alkalmas eszközt és módot meg kell ragadni, hogy otthonunkat e fekélyektől megóvjuk és családukat biztosítsuk a léhaság, erkölcstelenség, tékozlás divatos és nagyon is kecsegtető mérge ellen. Erre nézve semmi se czélszerűbb, mint egy olyan lap, a mely helyes és okos tanácsokkal szolgál s tiszteletreméltó tevékenységhez mutat irányt. Ilyen lap a »Háztartás«, a *mamák* és a »*Kis Világ*«, a gyermekek szívesen látott barátja. A »Háztartás« január 1-én átlépi az *ötödik évfolyamba*, a »*Kis Világ*« pepig már *nyolcz évfolyamra* tekint büszkén vissza. Mind a kettő feladata magaslatán áll és céljának teljesen megfelel. A »Háztartás« 90-nél több rovatban foglalkozik a háztartás minden ágával és *alapos* utmutatással szolgál a *disznóölés, baromfityenyésztés, kertészet, tejgazdaság, befőzés* minden teendőiben, a különböző *konyhareceptjei* pedig egy év alatt is fölérnek egy egész szakácskönyv-bibliotékával. Amellett a *divat, a szabás és varrás, a kézimunka* és a *háziipar* is talál helyet hasábjain. A »Háztartás« havonként *háromszor jelenik meg*

és előfizetési ára $\frac{1}{4}$ évre 1 frt 50 kr., $\frac{1}{2}$ évre 3 frt, egész évre 6 frt. — A »Kis Világ« Kúrthy Emil gyermeklapja, a legolcsóbb és a mellett a legtartalmasabb gyermekujáság. Minden szombaton sok képpel tarkított mesékkel, elbeszélésekkel, hasznos tudnivalókkal, versekkel, adomákkal, játékleírásokkal stb. iparkodik hatni kis olvasói kedélyére és beléjük oltani az erkölcsösséget, hazafiságot, gyermeki és testvéri szeretetet s a kötelességérzetet. A »Kis Világ« minden száma 7—10 rejtvényt közöl, melynek megfejtői közt 10 szép könyvnyereményt sorsol ki a szerkesztő. A »Kis Világ« előfizetési ára $\frac{1}{4}$ évre 75 kr., $\frac{1}{2}$ évre 1 frt 50 kr., egész évre 3 frt. — Mind a két lap előfizetési pénzei Kúrthy Emil czimére (Budapest, IX. Bakács-tér 7 sz. III. em.) küldendők.

Sorsolás.

Egyletünk m. hó 3-án az alapszabályunkban körülirt módozat figyelembe vétele mellett a sorsolást a következő eredménynyel tartotta meg:

Egy dupla falu Bodor-féle méhkaptár, nyerte Hudivok János.

A Méh és Világa II. rész, Hirschfeld Sándor.

Pándek Antal, Kelner János, Benkő Mihály, Balog József, Gelch Lajos, Br. Ambrózy Béla, Sigmond Dezső, Komáromi Mihály, Br. Bánffy Ernő és Reinbold Olivér 1—1 üveg 1 klg finom pergettett mézet nyertek.

Veres Lajos, Dr. Molnár László, Bedő Béláné, Szoboszlói Károly, Margocsi József, Benedek Gábor, Bartha Ignác, Knecht Károly, id. Koós Traugott, Konrád Lajos, Orosházi János, Páll Károly, Tamási János, Dr. Gálffi Endre és Károlyi András 1 - 1 $\frac{1}{2}$ klgmos pergettett mézet.

A nyeremények Wieder József egyleti főtitkárnál (Kolozsvárt, Hosszu-utca 22. sz.) vannak letéve.

Nyertes tagtársak átvételi elismervénye ellenében azok f. évi april hó végéig átvehetők, illetve kívánatra *bérmmentlenül* elküldetnek.

A fel nem vett nyeremények az egylet javára nyilvános árverés útján értékesítetnek.

Taralom: Boldog újévet! — Teendők a méhesben február hóban. *Wieder József.* — A magyar méhészeti vándortanítói intézmény története, szervezete, működése és eredménye. *Valló János.* — A Lafranchi-Dickel-féle elmélet. — A földmivelésügyi m. kir. miniszternek 1887. évi működéséről a törvényhozás elé terjesztett jelentése. — A méhszurás ellens ere. *Wimmer János.* — Irodalom. — Szemle. — Nyilt levél. *Wieder József.* — Ve-gyések. — Sorsolás. —

Felelős szerkesztő: **Dr. Bálint Sándor.**

Nyomatott Gámán J. örökösénél Kolozsvárt. (Belközéputca 2.)